

N:o 44.

Ank. till Riksd. Kansli den 9 Maj 1876, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Uti ofvan berörda hänseende hittills gällande stadganden återfinnas i 26 kap. 4 § Byggningsbalken, hvilket lagrum lyder sålunda:

“Tingsbyggning skall hvart härad bygga, efter gårddatalet, å vanlig tingsstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarivas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggning uppehålla. Vid hvart tingsställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän måge i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes- och ladugårdar, afhyste rå- och rörshemman, så ock preste- och klockarebol.“

Dessförutan äro genom Kongl. förordningen den 17 September 1783 lotshemman från skyldighet att deltaga i tingsbyggnad befriade.

Mot lämpligheten af dessa stadganden hafva anmärkningar blifvit framställda uti särskilda af Herrar *Ivar Månsson*, *Ola Nilsson* i Rebbelberga och *P. Näsman* inom Andra Kammaren väckta motioner (N:is 26, 44 och 91); varande genom dessa till Lag-Utskottet remitterade motioner föreslaget,

af Herr *Ivar Månsson*: att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan förändring af 26 kap. 4 § Byggningsbalken, att skyldigheten för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse blir för staten och tingslaget gemensam, så att halfva afgiften härför utgår af statsmedlen och andra hälften af tingslaget efter det en hvar åsatta fyrktal;

Bih. till Riksd. Prot. 1876. 7 Saml. 24 Häft.

af Herr *Ola Nilsson*: att 26 kap. 4 § Byggningabalken måtte få den förändrade lydelse, att alla inom ett härads tingslag må blifva skyldige att efter fyrktal deltaga i byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

af Herr *Näsman*: att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af tingslagen efter billiga grunder gemensamma.

Under flera föregående riksdagar hafva framställningar blifvit gjorda i syftning att lätta ifrågavarande besvär genom en jemnare och mera tidsenlig fördelning af detsamma. På sätt Lag-Utskottet tillförene vid denna frågas behandling erinrat, härledde sig ifrågavarande lagstadgande från en tid, då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och då man ej kände någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal, han innehade. Emellertid hafva förhållandena numera väsentligt förändrats. I alla landsändar har, jemte den egentlige jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handtverkare m. fl., hvilka lika väl som jordbrukaren hafva intresse af rättskipningens behöriga handhafvande. De böra derföre ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidra till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som, med den nyare tidens framåtskridande och folkmängdens tillväxt, fordringarna i afseende på beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats.

På samma gång man under senare tider alltmera erkänt, att hemmantalet icke är någon lämplig grund i fråga om deltagande i allmänna besvär, har man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldigheten till deltagande i dylika besvär utsträcktes till alla skattdragande. De skäl, som föranledt 1734 års lagstiftare att frikalla sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman från allt deltagande i tingshusbyggnad, hafva numera, sedan rättigheten att besitta sådana hemman icke är frälsemän allena förbehållen, samt senare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegium, i det närmaste bortfallit; och någon giltig anledning, hvarför innehafvare af preste- och klockarebol skulle i förevarande hänseende åtnjuta en förmån, som icke tilkommer andra boställshafvare, lär svårigen kunna uppvisas.

Då tillförene väckta förslag om ifrågavarande byggnadsskyldighets öfvertagande af staten icke tillvunnit sig Riksdagens bifall, finner Utskottet öfverflyttandet på staten af endast någon del af samma skyldighet än min-

dre kunna förordas. I öfverensstämmelse med hvad ofvan blifvit yttradt, och då häradsborne i allmänhet böra hafva intresse af rättskipningens upprätthållande, synes deremot den ifrågakända byggnadsskyldigheten böra blifva ett gemensamt besvär, som drabbar icke blott egare af fast egendom, utan äfven alla häradets öfriga skattdragande medlemmar, efter den allmänna grund som gäller för utgörande af kommunalutskylder på landet.

I enlighet härmed, och enär den frihet uti ifrågavarande hänseende, som enligt särskilda privilegier eger rum för viss fast egendom, måste anses meddelad endast med afseende å de förhållanden, som förefunnos, då samma frihet beviljades, eller att byggnadsskyldigheten var ett jorden uteslutande åliggande besvär, så att följaktligen tillämpningen af denna frihet synes böra förfalla på samma gång nämnda skyldighet efter en helt och hållet ny grund göres för alla skattskyldige gemensam, får Utskottet, med föranledande af föreliggande motioner, vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta en förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, så lydande:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom häradet erlägga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

Stockholm den 8 Maj 1876.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservation:

af Herr Grefve *Mörner*.

Herrar *Ehrenborg* och Grefve *Horn* hafva begärt få antecknadt, *den förre*, att han af sjukdom hindrats att deltaga i behandlingen af ärendet, och *den senare*, att han icke i beslutet deltagit.
